

מתנת השחרור

מאת

פאבונגקה רינפוצ'ה ג'מפה טנזין טרינלי גיאצו

תועתק ונערך על ידי

יונגדזין טריג'נג רינפוצ'ה לובסנג ישה טנזין גיאצו

תורגם לאנגלית על ידי

סרה מיי גשה לובסנג תרצ'ין

עם ארתמוס ב. אנגל

ולעברית על ידי

לאמה דבורה-הלה¹

¹ תודה לאורית בן בסט שהכינה טיוטה ראשונית של חלקים מתרגום זה

היום השביעי:

יצירת התלהבות לשרת מורה רוחני

(קייבג'ה פאבונגקה רינפוצ'ה² פתח חלק זה של דרשתו בפסוק של מאסטר שנטידווה, בנם הרוחני הגדול של המנצחים):

אָחוּז בִּסְפִינָה זֹו שֶׁל חַיִּים כְּאַנוּשׁ,
לְחִצּוֹת הַנְּהַר הָאֲדִיר שֶׁל מְכַאוּב;
כֹּה יִקְשֶׁה בְּעֵתִיד בִּסְפִינָה זֹו לְפִגּוּשׁ!
אַל תִּרְדַּמְתְּ הַבּוֹרוֹת כַּעַת אֶל תִּגְלוּשׁ!³

גוף אנושי מצוין זה דומה לספינה שעוזרת לנו לחצות את האוקיינוס הגדול של הסמסרה. [123b]. ברגע שמצאנו ספינה כזו, אל לנו להיאחז בתענוגות שקשורים אך ורק לפרק הזמן שבין רגע זה ועד סופם של חיים אלו. עלינו לבחור לעצמנו מטרה שתועיל לנו במהלך כך הגלגולים שלנו. אם לא נעשה זאת, יהיה קשה מאוד בעתיד למצוא ספינה שכזו של גוף אנושי – כזו שתאפשר לנו לחצות את האוקיינוס העצום של הסבל. ועל כן עלינו להשתמש בהזדמנות שנקרתה בידינו, ולעבוד למען מטרה אולטימטיבית.

אך לפני שנוכל לעבוד למען מטרה שכזו, עלינו ללמוד את השיטות שיאפשרו לנו לעשות זאת. לכן עלינו ליצור את המוטיבציה שלנו באופן הבא:

שאיפתי היא להשיג את המצב האולטימטיבי של הארה על מנת להיות לברכה לכל אימותיי הברואים. לשם כך, אקשיב תחילה ואז איישם היטב בתרגולי את ההנחיות המעמיקות של הדרך שמתייחסות לשלושת סוגי המתרגלים.

(בעקבות הנחיות מקדימות אלו שהזכירו לנו לכוון נכון את המוטיבציה שלנו, קייבג'ה רינפוצ'ה מנה את החלוקות העיקריות של הלימוד וסקר נושאים שאותם הוא הציג בימים הקודמים.)

IV. כיצד להוביל את התלמיד באמצעות הנחיה בפועל

החלוקה העיקרית הרביעית, שכותרתה "כיצד להוביל את התלמיד באמצעות הנחיה בפועל", מורכבת משני חלקים: (1) שורש הדרך – כיצד לשרת מורה רוחני, ו-(2) כיצד לתרגל את השלבים של אימון התודעה כאשר אנחנו כבר משרתים מורה רוחני. היום אתחיל לדון באופן שבו יש לשרת ולהתייחס אל מורה רוחני.

א. שורש הדרך - כיצד לשרת מורה רוחני

בלימוד של התרגולים המקדימים לא נהגתי בהתאם למסורת שלפיה נהוג להסביר ולסקור את ההוראות ארבע פעמים, אולם מוטל עלי לעשות כך בכל האמור לגבי התרגול העיקרי, המתחיל עם האופן שבו יש לשרת מורה רוחני. אלו מכם שילמדו הוראות אלו בעתיד ראוי שתזכרו לשמר מסורת זו.

אפילו במקצוע רגיל כמו נגר היוצר דיוקנאות דתיים וכדומה, היכן שהמיומנויות נלמדות על ידי התבוננות, אנו חייבים בראש וראשונה להסתמך על מישהו שיכול לשמש כמורה. על אחת כמה וכמה יהיה זה הכרחי לקחת מורה רוחני במטרה ללמוד את הדרך שמספקת מטרה אולטימטיבית לכל חיינו ומובילה אותנו להארה [124a].

יש אנשים שמאמינים שאינם זקוקים ללאמה, ושהם מסוגלים ללמוד דרך זו על ידי קריאת הכתבים - אך אנשים אלו טועים. הדרך מחייבת לגמרי שנסתמך על מורה רוחני, ומורה זה חייב להיות מישהו שרכש את הכישורים הנאותים. למשל, כאשר עושים תוכנית לנסוע להודו, חיוני שנחפש מדריך. יתרה מזאת, לא כל אחד מתאים לתפקיד - האדם שעליו אנו מסתמכים חייב להיות מנוסה ומישהו שהיה שם בעבר. בדומה, המורה הרוחני ממנו אנו מצפים להראות לנו את הדרך להארה חייב גם הוא להיות מישהו המסוגל ללוות אותנו לאורך הדרך.

² בכינוי זה מכנה עורך הספר, טריג'אנג רינפוצ'ה, את מורהו, פאבונגקה רינפוצ'ה. "קייבג'ה" ניתן לתרגם בתור "המגן הנכבד", ו"רינפוצ'ה" פירושו "היקר".

³ המדריך לחיי לוחם הרוח, פרק 7, פסוק 14.

אם במקום זה אנו מסתמכים על בן לוויה מזיק, או אפילו על סתם משהו שנקרה בדרכנו, נמצא את עצמנו תועים בדרכים שגויות ולא מובלים בדרך האמיתית. זו הסיבה מדוע התרגול הראשון - כיצד לשרת מורה רוחני - הוא כל כך חשוב. זה גם מסביר מדוע ג'ה רינפוצ'ה⁴ מחשיב תרגול זה בתור משמעותי במידה כזו שהוא מתארו כ"שורש הדרך".

הנושא של כיצד לשרת מורה רוחני מחולק לארבעה חלקים:

- (1) היתרונות של שירות נאות של מורה רוחני.
- (2) החסרונות של אי שירות, ושל שירות מורה רוחני שאינו נעשה כראוי.
- (3) כיצד לשרת מורה רוחני באמצעות מחשבה, ו,
- (4) כיצד לשרת מורה רוחני באמצעות מעשים.

⁴ זהו כינוי למלך הדהרמה הגדול, צונגקאפה לובסנג דרקפה (T: *Tzong kha pa bLo bzang grags pa* 1357-1419), מייסד מסורת הגלוקפה בבודהיזם הטיבטי.

i. היתרונות של שירות נאות של מורה רוחני

אנו נתחיל את דיוננו בדיון ביתרונות של השירות, ובחסרונות של אי שירות של מורה רוחני - זה יאפשר לנו ליצור התלהבות לשרת מורה רוחני. ובעודי פונה לתאר את היתרונות של השירות של המורה הרוחני, אנהג לפי המסורת שבעל פה של הלאמה שלי ואציג את שמונה התועלות המוזכרות ב *דרך המהירה*.⁵

1) אנו נתקרב להארה

היתרון הראשון הוא שאנו נתקרב להארה. לפי ההנחיה שבעל פה של אדוני ומושיעי, דקפו לאמה רינפוצ'ה,⁶ בתיאור של יתרון זה יש להבחין בשני נושאי משנה:

- (1) התקרבות הנובעת מתרגול ההנחיות שניתנו לנו על ידי הלאמה שלנו ו
- (2) התקרבות הנובעת מהוקרה והערכה של הלאמה שלנו.

קירבה הנובעת מתרגול ההנחיות שניתנו לנו על ידי הלאמה שלנו [124d]

באופן כללי, השירות הנאות של מורה רוחני מקרב אותנו להארה באופן הבא: מתרגלים מסוימים מסוגלים לעבור במהלך חיים אחד, את הדרכים ואת רמות התובנה שהשגתם הייתה דורשת מספר אינסופי של קאלפות גדולות⁷ בשיטות אחרות. והם משיגים יכולת זו באמצעות שירות נאות של מורה רוחני. גם מהירות פעולתה של האנטרה יוגה טנטרה⁸ באה מאימוץ היוגה של הלאמה כלב ליבה של הדרך.

נקודה זו מומחשת באמצעות החיים הרוחניים של מתרגלים כמו ג'ה מילה.⁹

(קייבג'ה רינפוצ'ה צייטט אז את השורות המכריזות שהלאמה הוא מישוהו "שבחסדו מעניק מצב של עונג עילאי" ו "בחמלתו מעניק את המרחב של עונג עילאי".¹⁰ הוא הסביר שב"מרחב של העונג העילאי" הכוונה לגוף הדהרמה של הבודהה - מצב שמושג בזכות חסדו וחמלתו של הלאמה של אותו אדם. הוא המשיך ואמר שאם נשרת את הלאמה באופן נאות, הלאמה יכול להבטיח לנו את המצב האולטימטיבי "בן רגע" - כלומר, במהלך חיים אנושי קצר אחד של הזמנים המנוונים. קייבג'ה רינפוצ'ה סיפר לנו על ביקורו של אריה אסנגה בטושיטה, במטרה להמחיש כיצד חיי אנוש הם אכן הרף עין כאשר משווים אותם למשך החיים של יצורי הגיהנום ושל האלים¹¹ (כאחד).

חיי אנוש קצרים הם גם "הרף עין" בהשוואה למשך הזמן שכבר שהינו בסמסרה, וגם בהשוואה למשך הזמן שאולי נאלץ להישאר בה בעתיד.

אין זה משנה באיזה צורת לימוד נבחר - בין אם זו האנטרה יוגה טנטרה או כל מערכת אחרת - לא נשיג אפילו קורטוב של תובנה של מגוון הדרכים והרמות אם נכשל בשירות נאות של המורה הרוחני. מצד שני, על ידי שירות

⁵ זהו לאם רים שנכתב על ידי הוד קדושתו הפאנצ'ן לאמה השני.

⁶ T: *Dwags po 'Jam dpal lhum grub*, fl. late 19th to early 20th c. הוא היה מורה הלב של קייבג'ה פאבונגקה רינפוצ'ה ללימודי הלאם רים.

⁷ קאלפה הוא מונח בו נמדד הזמן הקוסמי. קאלפה "גדולה", מורכבת משמונה קאלפות ביניים, המייצגות תקופה אדירה בה העולם הפיזי מתהווה, מתאכלס על ידי יצורי הבריאה, עובר הרס, עד שלבסוף החלל שהוא תופס נותר ריק. ראה תאור ביום התשיעי.

⁸ T: *bla na med pa' i rgyud* הטנטרה הבודהיסטית מסוגלת לארבעה סוגים: קרייה, צ'אריה, יוגה ואוטררה יוגה. אוטררה יוגה, שפירושה היוגה "הגבוהה ביותר" או "המצוינת", נחשבת לדרך הנעלה ביותר, היות והיא מציעה אפשרות להשיג הארה מלאה במהלך חיים אחד.

⁹ קיצור שמו של ג'צון מילארפה (T: *rJe blzum Mi la ras pa*, 1040-1123), היוגי הטיבטי הידוע. למרות שעסק בכשפים וגרם למותם של מספר אנשים בצעירותו, אחרי שפגש וקיבל הנחיות מהלאמה שלו, מארפה המתרגם, הוא השיג הארה מלאה ולימד המון תלמידים חשובים ממסורות הקאגיופה. הוא גם מפורסם בשל שיריו הספונטניים של תרגול רוחני.

¹⁰ השורה הראשונה היא מתוך פסוק על קידתו של אדם ללאמה שלו, המופיע בטקסים רבים. השורה השנייה לקוחה מטקס *המנחה* ללאמה (T: *Bla ma mchod pa'i cho ga*). בביבליוגרפיה, ראה רישום תחת *kyi rgyal misan Blo bzang chos (Pan chen)*.

¹¹ אחרי שתרגל לפגוש את מייטרייה במשך שנים עשרה שנה, אסנגה פגש את המלאך פנים אל פנים. או אז לקח אותו מייטרייה לגן העדן טושיטה, שם נתן לו לימוד רב. למרות שאסנגה שהה שם רק למשך חלק מבוקר אחד, כפי שנמדד בזמן שמימי, ביקורו ארך 50 שנות חיי אדם. תיאור של מאורע זה מופיע בחייהם של מורי הלאם רים (T: *Lam rim bla ma brgyud pa'I rnam thar*) כרך 1, ע"מ 165-168. בביבליוגרפיה, ראה רישום תחת *Ye shes rgyal mtsan*.

נאות של המורה נשיג במהירות את המצב של האיחוד של השניים,¹² תוצאה שבכל דרך אחרת יידרשו קאלפות רבות להשגתה. עובדה זו גם מובאת בשיר שבלאם רים תמצית הנקטר [125a]:

המצב של האיחוד של השניים הוא קשה ביותר להשגה,
אפילו אם נתאמץ להשיגו במאות דרכים שונות,
במשך אוקיינוס של קאלפות אינסופיות.
אך בזכות כוחו של הלאמה, כך נאמר, ניתן להשיגו בקלות
תוך מהלך חיים קצר אחד של הזמנים המנוונים.¹³

אפילו במסורת של הסוטריונה או יכולים לחצות במהרה את הדרך על ידי שנשרת המורה הרוחני שלנו באופן יוצא מגדר הרגיל. (קייבג'ה רינפוצ'ה תאר כאן את המאמצים הרוחניים שהופגנו על ידי הבודהיסטווה סאדאפראודיטה.¹⁴) אלו מאיתנו המחשיבים את הבודהה כנעלה על הלאמה יתכן ויחושו סיפוק אם יצליחו לפגוש בודהה. אך סאדאפראודיטה, אפילו אחרי שפגש אינספור בודהות, המשיך לחפש אחר לאמה. זוהי נקודה שיש לה חשיבות עצומה, מאחר שאין כלל בנמצא מי שיכול לעזור לנו באותה מידה כמו לאמה שאיתו יש לנו קשר קארמי מחיים קודמים.

יתרה מזאת, כאשר סאדאפראודיטה פגש לראשונה את הלאמה שלו, דהרמודגאטה, הוא יכול היה לחשוב שיהיה זה די אם יכבד את מורהו בתכשיטים שנתנו לו על ידי האל שאקרה.¹⁵ במקום זה, סאדאפראודיטה כיבד את דהרמודגאטה במעשים כמו לחתוך חתיכות מבשרו והקזת דמו,¹⁶ וזאת מאחר שידע שאלו יאפשרו לו לצבור חסד רב-עוצמה.

בשעה שיצא לראשונה לפגוש את הלאמה שלו, סאדאפראודיטה כבר חווה חזיונות של בודהות רבים. בזמן שהוא הוא הגיע לשלב "הגדול" של דרך הצבירה במהינה והשיג את רמת הריכוז של "זרם הדהרמה".¹⁷ אולם אחרי שפגש את דהרמודגאטה וקיבל את הלימוד ממנו, סאדאפראודיטה הגיע לרמה השמינית של הבודהיסטווה והשיג את המצב של "אורך רוח", שבו נגעים רוחניים אינם מופיעים יותר.¹⁸ הסיבה שהוא היה מסוגל להתקדם כל כך מהר בדרך הייתה השירות שאין דומה לו שהוא העניק למורהו הרוחני. ואכן, נאמר שבאופן רגיל על המתרגל לצבור חסד במשך מספר שאינו בר-מנייה של קאלפות גדולות לפני שיוכל לעבור את שבע הרמות ה"הבלתי טהורות" של הבודהיסטווה [125b].¹⁹

לכן, המהירות שבה או מתקדמים לקראת הארה מלאה תלויה ביכולת שלנו לשרת היטב לאמה. וכאשר או מסתמכים על מורה רוחני, אפילו אם יש באפשרותנו לקבל ולתרגל הנחייה קטנה, זה עדיין מקרב אותנו להארה. כמובן, שנתקדם הרבה יותר מהר אם ניתן שירות ללאמה המסוגל ללמדנו את כל הדרך לעומת שירות מורה היכול להובילנו, למשל, רק בדרכם של בעלי היכולת הפחותה. יתרה מזאת, כאשר תלמיד שהוא כלי ראוי – מה שאומר, במיוחד, מישהו המסוגל לשאת קשיים – פוגש לאמה מיומן לחלוטין, ההארה הופכת לאובייקט שניתן לייצר בו ידיו ולהשיגו ללא קושי. לכן, כפי שאמר פה דאמפה סנגייה:

תחת ההדרכה של הלאמה
תוכל להגיע לכל מקום שתחפוץ.

¹² S: *yuganaddhah*, T: *zung 'jug*. מונח טנטרי למצב האולטימטיבי של הארה מלאה.

¹³ T: *Lam rim bdud risi'I snying po*, Folio 12a. בביבליוגרפיה, ראה תחת הרישום S: *Ye shes brtson 'grus*

¹⁴ T: *rTag tu ngu*. ראה פרק 30 ו-31 של הסוטר של שלמות החוכמה בשמונת אלפים שורות (S:)

(*Astasahasrikaprajnaparamita*)

¹⁵ T: *brGya byin*. שאקרה, הידוע גם בשם אינדרה הוא האל העליון בגן העדן של השלושים ושלושה, הממוקם בפסגת הר מרו. סאדאפראודיטה ניסה למכור את בשרו כדי שיוכל לרכוש מנחה נאותה לדהרמודגאטה. מאוחר יותר, כאשר לא מצא מים כדי לסלק את האבק במקום בו דהרמודגאטה עמד להעביר לימוד, הוא פצע את עצמו והזליף את דמו על הרצפה.

¹⁷ דרך הצבירה של המהינה מורכבת משלוש רמות המכונות קטנה, בינונית וגדולה. הריכוז של זרם-דהרמה (S:) של *dharmasrotasamadhih*, T: *chos rgyun gyi ting nge 'dzin*) מושג על ידי כניסה לאחת מתוך ארבע הרמות (או הג'נות) של עולם הצורות ומאפשרת לבודהיסטווה לזכור לעד את המילים והמשמעויות של כל ההנחיות שקיבל אי פעם.

¹⁸ S: *anupattikadharmaksantipratilabdhih*, T: *mi skye ba'I chos la bzod pa thob pa*. ביטוי זה משמעותו שהוא נטש לעד

את הסוג של מכשולים של נגעים רוחניים (S: *klesavaranam*, T: *nyon mongs pa'i sgrub pa*) והשיג שחרור מן הסמסרה.

¹⁹ בביאור על אוצר החוכמה הגבוהה (S: *Abhidharmakosabhasyam*, בפרק 3 פס' 93) וסובנדהו מפרש "שאינו בר מנייה" כאחד כפול עשר בחזקת חמישים ותשע. שבע הראשונות מבין עשר רמות הבודהיסטווה מכונות "בלתי טהורות" משום שמתרגל שטרם הגיע לרמה השמינית עדיין לא שיחרר את עצמו מנגעים רוחניים.

הו, אנשי דינגרי - שכר הלימוד
הוא מתן הערכה וכבוד ללאמה.²⁰

נגר'ונה אמר גם הוא:

אדם שהחליק מפסגת הר גבוה,
אף אם אין זה רצונו, בכל זאת יפול.
אדם שמקבל לימוד מן הלאמה
אף אם אין זה רצונו, ישתחרר.²¹

אדם הנופל מפסגת הר גבוה אינו יכול להחזיר את גופו לאחור רק על ידי שישאף לכך. בדומה, אם אנו מסוגלים לשרת ללאמה באופן נאות, הדרכתו תשחרר אותנו מסמסרה גם אם אין זה חפצנו. אך אם נכשלנו בהסתמכותנו על מורה רוחני, לא נתקדם, ולו במעט, בדרכים ובשליבים השונים.

קירבה הנובעת מהערכה והוקרה של הלאמה

אנו מתקרבים להארה מלאה גם באמצעות הערכה והוקרה שאנו רוחשים ללאמה. כדי להשיג הארה מלאה עלינו לאסוף כמות חסד שהיא מעבר לכל שיעור, [126a] ואין דרך טובה יותר לצבור חסד רב, ובקלות מרובה, מאשר להוקיר ללאמה. כמובן, טנטרות רבות וביאורים מצהירים שיש יותר ברכה במתן הוקרה לנקבובית אחת בגופו של הלאמה שלנו מאשר להוקיר את כל המנצחים של כל עשרת הכיוונים וכן בניהם הרוחניים. כפי שמסביר אחד הכתבים:²²

משום שכל נקבובית ונקבובית
בגופו של הלאמה שלנו,
עולה על חסדם של הבודהות כולם
ושל הבודהיסטות שבמניין העברים,
הבודהות והבודהיסטות ראו בוודאות
כי עלינו להוקיר את הלאמה.

לורד סאקיה פאנדיטה אמר גם הוא שהחסד שאנו צוברים על ידי נתינת ראשונו ואיברינו לתקופה של אלף קאלפות יכול להיצבר בקלות על ידי פעולה בודדת של להנעים ללאמה שלנו:

החסד של נתינת ראשך, רגליך, ידיך ורכושך,
במשך אלף קאלפות על דרך השלמויות,
יכול להיצבר ברגע יחיד
על דרך השירות ללאמה.
כבדהו, לכן, והרהר על כך בשמחה.²³

המידה שבה אנו קרובים להארה מלאה קשורה ישירות לקצב שבו אנו מסוגלים לצבור חסד. ומבין כל מקבלי מנחה האפשריים: חיה, בן אדם, תלמיד מדרך המאזינים, תלמיד מתבודד בעל הבנה, בודהיסטוה, כל הבודהות, והלאמה שלנו - כל קטגוריה מייצגת מקור עוצמתי יותר לצבירת חסד לעומת קודמתה.²⁴

²⁰ פה דאמפה סאנג-גיה הנכבד, מאה פסוקים של הנחיות לאנשי דינגרי T: *rJe btzun dam pa sangs rgyas kyi zhal gdams ding* (Pha) *Dam pa sang rgyas* תחת רישום תחת בבליוגרפיה, ראה רישום תחת (S: *Pancakramah*) פרק 1, פס' 69.

²¹ 18 חמשת השליבים (S: *Pancakramah*) פרק 1, פס' 69.

²² הדרך המהירה מזהה פסוק זה כלקוח מתוך *Samputa Tantra* (T: *Yang dag par sbyor ba zhes bya ba'i rgyud chen po*) . פרשנויות אחרות מציינות שהפסוק אינו מופיע בכל המהדורות של הקאנגיור. בלאסה קאנגיור, הרעיון המופיע בפסוק זה מופיע בפרוזה בסוף החלק השלישי (Khyud pa'i rab tu byed pa) בפרק 5. ff. 405b-406a. (sPyod pa'I briag pa),

²³ מקור הטקסט אינו ידוע.

²⁴ דוקטרינת המהינה מתארת את לימודי הבודהה במסגרת שלוש "מרכבות": (1) מרכבת המאזינים (S: *Sravakayanam*, T: *Nyan*) ו (2) מרכבת הבודהות מכוה עצמם (S: *Pratyekabuddhayanam*, T: *Rang sangs rgyas kyi theg pa*) ו (3) המרכבה הגדולה (S: *Mahayanam*, T: *Theg pa chen po*). מרכבות אלו מכילות את הלימוד המתייחס לשלושת סוגי המתרגלים. המאזינים הם התלמידים אשר שמעו את הלימוד של הבודהה ולימדו אותו לאחרים. הבודהות מכוה עצמם הם סגפנים בודהיסטים שחיים במבדד ומתרגלים ללא הדרכת מורה. שניהם נמצאים בדרך ההיניינה, או תלמידי "המרכבה הקטנה", בכך שמטרתם

גשה טולונגפה²⁵ פעם הכריז, "לתת פרור של מזון לכלב של הלאמה שלי, לובה,²⁶ הוא חסד יותר גדול מאשר להזמין את כל הנזירים במזרח טיבט ולהציע להם סעודה." עוד נאמר כי הוא היה שומר את כל שיירי המזון, כולל השומן שנשאר בקערתו, ונותן אותם לכלב של לובה [126b]. נקודה זו הודגשה גם בשורות הבאות מתוך כתב טנטרי:

הוקרת שיערה יחידה משיער גופו של הלאמה
עולה על הוקרת כל הבודהות
שבכל שלושת הזמנים.²⁷

משמעות הביטוי "שיער גופו" אינה מילולית, והיא דומה לזו של הביטוי "נקבוביות בגופו של הלאמה". הדבר מתייחס לסוס שלו, לחיית המחמד שלו, לכלבו, למלוויו, למשרתיו וכדומה. ולכן, עלינו להציע מנחות לאובייקטים אלו.

2) אנו ננעים למנצחים

הברכה השנייה של שירות נאות של מורה רוחני היא שאנו ננעים למנצחים. יש להרהר בנקודה זו בשני אופנים:

(1) אנו ננעים למנצחים על ידי הגשמת מטרותיהם ו

(2) באמצעות המנחות שלנו אנו ננעים למנצחים השוכנים בקרב הלאמה שלנו.

(1) אנו ננעים למנצחים על ידי הגשמת מטרותיהם

אמנם נכון הדבר שכל הבודהות שבכל עשרת הכיוונים חפצים ללמד אותנו דהרמה, אלא שעלינו להיות בעלי חסד גדול כדי לפגוש ישירות את הבודהה בגופו הפיזי. ישנם אנשים רגילים שהקארמה שלהם מספיק טהורה ושיש להם המזל הטוב לפגוש התגלמות גופנית נשגבה של הבודהה. אך מאחר שלנו עצמנו אין מספיק חסד שיאפשר לנו לפגוש התגלמות גופנית נעלה שכזו, בוודאי שלא נוכל לצפות לפגוש גם את גוף העונג של הבודהה. לכן, אין זה גורלנו שהבודהות יחשפו את עצמם בפנינו ישירות וילמדו אותנו דהרמה.

בכדי ללמדנו דהרמה על הבודהות להפגין סוג של גוף המתאים לרמה שבה אנו נמצאים. לכן, כפי שהמנזרים היום ממנים נציגים בכדי להוציא לפועל משימות מסוימות, המנצחים של עשרת הכיוונים מייצרים ייצוגים בדמות של לאמה בכדי שאלו יוכלו לפעול למעננו. כאשר אנו משרתים ייצוגים אלו באופן נאות, הבודהות שמים לכך לב ושמחים בזה. השמחה שלהם מתוארת ב-תמצית הנקטר:

בכל פעם שמישהו משרת היטב מורה קדוש,
המנצחים כולם אומרים
"אדם זה בקרוב יעזוב את הסמסרה",
ושמחתם, הנובעת מעומק ליבם,
היא כזו של אם הרואה בהצלחת ילדה.²⁸

בדומה לאהבתה של אם לילדה היחיד, המנצחים מסורים לגמרי למטרתם האחת והיחידה, שהיא לשחררנו מהסבל של הסמסרה והעולמות הנמוכים. ולכן כאשר אנו מצליחים לשרת לאמה באופן נאות - המעשה המשמש כשורש לכל הטוב שלנו - [127a] המנצחים נהיים שמחים, שכן הם רואים שמטרתם מתגשמת.

מוגבלת לגאולתם האישית בלבד. תלמידי המרכבה הגדולה הם הבודהיסטות, המקדישים את עצמם להשגת הארה מלאה של הבודהה במטרה להציל את כל הברואים. ראה גם יום שנים-עשר.

²⁵ . 1032-1116. T: *dGe bshes sTod lung pa*, שם זה למעשה הוא כינוי שמשמעותו "הגשה שבא מו (To)", שמו הנזירי היה רינצ'ן נינגפו (T: *Rim chen snying po*). ראה חיהם של מורי הלאם רים (T: *Lam rim bla ma brgyud pa'i rnam thar*) (T: כרך 1, עמ' 589-585).

²⁶ לובה (T: *Lo ba*) משמעותו "האיש שבא מלו", אזור שבמחוז פנבו שבצפון להאסה. כאן ההתייחסות היא ללאמה שלו צ'ן נגאוה צולטרים בר (T: *sPyan snga ba Tsul khrims 'bar* 1038-1103)

²⁷ מקור הטקסט לא ידוע.

²⁸ T: *Lam rim bdud rtzi'i snying po*, f 12a

באמצעות המנחות שלנו אנו ננעים למנצחים השוכנים בקרב הלאמה שלנו

הנה האופן השני שבו נוכל להרהר באופן שבו שירות המורה שלנו ינעים למנצחים. אין זה משנה כמה מנחות נגיש לבודות, לא נוכל להנעים להם אם ניכשל בשירות נאות של הלאמה שלנו. אולם כאשר אנו משרתים אותם היטב, כל המנצחים יכנסו לגוף הלאמה שלנו - מבלי להזדקק לשום הזמנה - ויקבלו את מנחותינו בשמחה. כפי שמוצהר בהנחיה שבעל פה של מג'וגושה:

אשכון כגופם של אותם מעטים
שלהם משמעות זו,
ואשר מקבלים את מנחות המתרגלים.
השמחה הנובעת מכך תנקה
את תודעתם ממכשולים קארמיים.²⁹

כאשר אנו מגישים מנחה למנצחים ולילדיהם הרוחניים, הברכה היחידה שנוכל להשיג היא זו הנובעת מן המעשים שבצענו, אך איננו יכולים להשיג את הברכה הנובעת מכך שהדבר התקבל בשמחה. אולם כאשר אנו מגישים מנחה ללאמה שלנו, נוכל לצבור הן את הברכה הנובעת מהגשת המנחה והן את זו הנובעת מכך שהדבר התקבל.

(3) שדים וידידים רעים לא יוכלו להזיק לנו

היתרון השלישי הוא ששדים וידידים רעים לא יוכלו להזיק לנו. הסוטרות מצהירות ששירות נאות של מורה רוחני יביא לכך שהחסד שלנו יגדל. כתוצאה מכך, שדים וידידים רעים לא יוכלו להזיק לנו. נקודה זו מחוזקת ב משחק הקוסמי הגדול:

האדם שרב חסדו משיג את משאלת ליבו,
מביס את הרע, ובמהרה יזכה בהארה.³⁰

כתב נוסף מצהיר גם כן:

אנשים שרב חסדם לא יופרעו
על ידי אלים או שדים שנים.³¹

(4) נגענו הרוחניים ומעשנו הרעים [127b] יסתיימו מעצמם

היתרון הרביעי הוא שנגעינו הרוחניים ומעשינו הרעים יפחתו באופן אוטומטי. סיבה אחת לכך היא שעל ידי שירות מורה רוחני אנו לומדים כיצד להימנע ממעשי עוולה ואיך לאמץ התנהגות טובה. יתרה מכך, מעשי עוולה פוסקים באופן טבעי הן עבור אלו השוהים בנוכחות המורה הרוחני- כפי שאתם עושים כרגע - והן עבור אלו החיים באופן רצוף עם מורה דהרמה. כפי שמוצהר בסוטר מוערך הקנים,³² "קשה לבודהיסטווה הנתמך על ידי מורה רוחני להיות מוכרע על ידי הקארמה והנגעים הרוחניים." וב תמצית הנקטר גם כן נאמר: "אם נתמיד לשרתם בכבוד, כל נגעינו ומעשינו הרעים יחדלו מעצמם, / באופן ספונטני".³³

(5) כל התובנות של הדרכים והרמות השונות יתפתחו עוד יותר

היתרון החמישי הוא שכל התובנות שלנו של הדרכים והרמות השונות יתפתחו לרמה הרבה יותר גבוהה. נקודה זו מומחשת על ידי המקרה הבא. לפני זמן רב, דרומוטנפה וא-מה ג'נגצ'יפ רינצ'ן³⁴ שימשו שניהם כמשרתיו האישיים

²⁹ T: *Zhal lung*, f. 15b אין להתבלבל עם עבודתו של הדלאי לאמה החמישי שהיא בעלת שם דומה. הכותרת המלאה של עבודה זו היא ההנחיה שבעל פה להגיה על טבעם של שני השלבים (T: *Rim pa gnyis pa'i de kho na nyid bsgom pa zhes bya ba'i*) (*zhal lung*). בביליוגרפיה ראה רישום תחת בודהה ג'ניאנה.

³⁰ פרק 22, פס' 17, S: *Lalitavistarah*.

³¹ המקור אינו ידוע.

³² S: *Gandavyuhasutram*.

³³ f. 12b T: *Lam rim bdud rzi'i snying po*.

³⁴ T: *A me byang chub rin chen*, 1015-1077.

של לורד אטישה, בעוד שנלג'ורפה הגדול³⁵ הקדיש את עצמו למדיטציה בלבד. אולם כאשר נערכה תחרות לקבוע מי מהם בעל ידע רוחני גדול יותר, השניים הראשונים נמצאו כבעלי תובנות גבוהות יותר מאשר נלג'ורפה הגדול. לכן התרגול של שירות למורה מוכח בתור הגורם המשמעותי יותר להעצמת הדרכים והרמות השונות.

דרומטונפה שאל פעם את לורד אטישה האם קיים מאמץ רוחני כלשהו שהוא עשה לפני שפגש בלורד אטישה שהיה בעל ערך. אחרי שבדק את הנושא בעזרת יכולותיו העל-חושיות, ענה לורד אטישה לדרום, "רק השירות ללאמה שלך, סה-צון,³⁶ ייצג תרגול רוחני של ממש."

חלקכם אולי תהיו סבורים שנקודות אלו מתייחסות רק למורים המעבירים את הדהרמה מפסגתו של כס ההוראה - כפי שראש מנזר מנהל את טקס מתן נדרי הנזירות, או כפי שהווג'רה אצ'רייה מעניק חניכה טנטרית. אלא שזוהי השקפה שגויה. עלינו לשרת באופן נאות גם את המורים המסבירים לנו את הכתבים באופן פחות פורמלי, במשכנם הפרטי, ושאינם יש לנו הזכות להיות בקשר אישי קרוב, כגון אכילה משותפת או עבודה משותפת לביצוע פעילויות יום יומיות.

פעם, כשלורד אטישה חלה, הוא איבד את השליטה בצרכיו ולכלך את חדרו. [128a] אך דרום גרף את הצואה בשתי ידיו ונפטר ממנה מבלי לחוש שום שאט נפש. כתוצאה מכך, הוא פיתח לפתע פתאום את הראיה החדה שאפשרה לו לדעת את המחשבות ברמה העדינה ביותר של כל יצור חי, כולל חרקים, בטווח שמכסה הנשר במעופו במשך שמונה עשר ימים. כמובן, שהדבר התאפשר הודות לשירות המופתי של דרומטונפה את הלאמה שלו, וגם היום הוא ידוע בכל מניין העברים בתור הפטריארך הגדול של לימודי הקדמפה. זוהי גם הסיבה שטווח פעולותיו הרוחניות של לורד אטישה, הן בהודו והן בטיבט, היה נרחב כמרחב עצמו.

יתרה מכך, זהו הגורם האחד שקובע האם פעילות רוחנית של ישות קדושה תגיע למרחקים או לא. ג'ה-יולפה שונו וו,³⁷ למשל, שירת את המורה הרוחני שלו צ'ין-נגאווה באופן טוב מיוחד. (קייבג'ה רינפוצ'ה המשיך לתאר כיצד יום אחד ג'ה-יולפה הלך בדרכו לזרוק את הזבל. בהגיעו למדרגה השלישית בגרם המדרגות שבו ירד, הוא השיג לפתע את רמת הריכוז של זרם הדהרמה.³⁸ ג'ה-יולפה זכה בחוויה זו בעיקר בשל האופן שבו שירת את מורהו.)

סאקיה פאנדיטה גם כן ביקש פעם מדודו ג'צון דרקפה גיילצ'ן³⁹ לחבר טקסט של תרגול של היוגה של הלאמה. אך הדוד סרב, באומרו, "אתה רואה בי רק את דודך ולא לאמה". מאוחר יותר, כאשר הדוד חלה, סאקיה פאנדיטה סעד אותו באהבה רבה. משום כך דרקפה גיילצ'ן נתן בסופו של דבר לאחינו הוראות על היוגה של הלאמה. מאז אותו הזמן, סאקיה פאנדיטה היה מסוגל להתייחס לדרקפה גיילצ'ן כבודהה של ממש, ולא כדוד בלבד. כתוצאה מכך הוא היה מסוגל יותר מאוחר להשיג שליטה בחמשת המדעים ולזכות בתואר פאנדיטה.

דוגמא נוספת היא טריצ'ן טנפה ראבגיה.⁴⁰ הוא נהייה כל כך מודאג כאשר מורהו חלה [128b] שהוא כמעט מת בעצמו. אולם, לאחר שסעד את מורהו היטב, הוא השיג תובנה של השקפה נכונה ושל ריקות.

פורצ'וק נגאוואנג ג'אמפה⁴¹ פעם התאמץ מאוד קשה לסחוב שק גדול של זבל פרות למקום שבו שהה הלאמה שלו, ג'ה דרופקאנגבה.⁴² אחרי שנגאוואנג ג'אמפה הגיע לשם, ג'ה דרופקאנגבה נתן לתלמידו קערת גולגולת מלאה במנחה פנימית⁴³ ישנה שאותה הוא ברך באופן אישי. נגאוואנג ג'אמפה שתה זאת וקיבל מכך ברכה כל כך חזקה, שמאז אותו זמן תודעתו הייתה מועצמת על ידי תפנית חזקה וסלידה מסמסרה.

לכן עלינו להבין שתובנותינו הרוחניות יתעצמו מאוד על ידי הסתמכות על תרגול זה. כפי שנאמר בשיר של הלאם רים *תמצית הנקטר*: "תובנות של הדרכים והרמות נוצרות באופן ספונטני, ואז מתגברות".⁴⁴

³⁵ T: *rNal 'byor pa chen po*, מילולית, "היוגי הגדול". הכינוי כאן מתייחס לגונפאווה וואנגצ'וק גיילצ'ן (*dGon pa ba dBang*)
phyug rgyal mtsan, 1016-1082). המונח גם מתייחס למספר מורי קדאמפה. א-מה ג'נגצ'וב רינצ'ן במיוחד הוא אחד מקבוצה של ארבעה יוגים (ראה כרך ראשון, עמ' 255 בתרגום לאנגלית).

³⁶ T: *Se btzun*. היה המורה הרוחני הראשון של דרומטונפה, שאותו הוא שרת במשך 20 שנה החל מגיל 19.

³⁷ T: *Bya yul pa gZhon nu 'od*, 1075-1138. ראה חייהם של מורי הלאם רים, כרך 1 עמ' 590-602.

³⁸ ראה הערה 17 לעיל.

³⁹ T: *rJe btzum Grags pa rgyal mtsan*, 1147-1216.

⁴⁰ T: *Khri chen bsTan pa rab rgyas*, fl. 19. תחילת המאה ה-19.

⁴¹ T: *Phur bu lcog Ngag dbang byams pa*, 1682-1762. ראה חייהם של מורי הלאם רים, כרך 2, עמ' 544-469.

⁴² T: *rJe sGrub khang pa dGe legs rgya mtso*, 1641-1712. ראה חייהם של מורי הלאם רים, כרך 1, עמ' 433-462.

⁴³ T: *nang mchod*. תערוכת של חומרים שונים שבהם משתמשים בתרגול טנטרי.

⁴⁴ T: *Lam rim bdud rizi'i snying po*, f. 12b

6) בכל חיינו העתידיים, לעולם לא יחסר לנו מורה רוחני

היתרון השישי הוא שבכל חיינו העתידיים לעולם לא נחיה ללא מורה רוחני. ה-ספרים הכחולים מתעדים את ההנחיה הבאה של פוטוה:⁴⁵

לכן הימנע מהרבה מערכות יחסים דהרמיות שאינן בדוקות.
בדוק היטב לפני שאתה בוחר את הלאמה שלך,
ואז – התייחס אליו בכבוד.
מטבע הדברים הוא שמאותו רגע ואילך לעולם לא יחסר לך לאמה,
וזאת משום שכוחם של המעשים להניב את פירותיהם
לעולם לא נעלם.⁴⁶

משמעותן של שורות אלו היא שהמעשה של שירות נאות של מורה רוחני מביא לאפקט הקארמי של נטייה תואמת,⁴⁷ ושבתמקרה זה מבטיח שבכל חיינו העתידיים לעולם לא נמצא את עצמנו ללא מורה רוחני.

ולמרות שבהחלט אפשרי שהמורה הרוחני הנוכחי שלנו מופיע בפנינו כאדם רגיל, עלינו להתייחס אליו כאל בודהה, ולשרתו היטב. דבר זה יאפשר לנו בעתיד לפגוש ולשמוע דהרמה ממורים כמו מייטרייה או מנג'ושרי. הדבר נאמר גם בשיר של הלאם רים תמצית הנקטר:

התוצאה התואמת של להנעים ללאמה היטב בחיים אלו
היא לפגוש מורה נשגב בכל חיינו העתידיים [129a]
ולשמוע דהרמה קדושה אמיתית ומלאה.⁴⁸

7) לעולם לא ניפול לעולמות הנחותים

היתרון השביעי הוא שלעולם לא ניוולד בעולמות הנחותים. כל מאמצינו לשרת היטב מורה – כולל נכונותנו לשאת את היותנו ננזפים על ידו - מאפשרים לנו לטהר קארמה שאחרת הייתה משליכה אותנו לעולמות הנחותים.

למשל, בכל פעם שגשה הלסווה⁴⁹ ביקר את מורהו, גשה טולונגפה, הוא תמיד היה ננזף קשה. בכל זאת, כאשר תלמידו של הלסווה, נייקמווה,⁵⁰ מצא בזה פגם, גשה הלסווה השיב, "אל לך לומר זאת! בכל פעם שהוא ננזף בי, הרי זה כאלו שאני מקבל את ברכתו של הרוקה!"⁵¹

גם השורות הבאות שחברו על ידי דרוגון צאנגפה גייה-רה⁵² מתארות כיצד פעולות קשות של הלאמה יכולות להסיר את הקארמה הקשה שלנו:

כאשר אני מוכה, זוהי העצמה.
כל ברכה שבה אני זוכה, מוענקת בזמן זה.
ניפותיו החמורות הן כמנטרות חזקות,
הן אלו המסירות את כל המכשולים.

כמו כן, עלינו להגות גם במילים הבאות מהסוטררה של קשיטיגארבה:

אדם הנמצא בהשגחת מורה רוחני, יכול לטהר בחיים אלו קארמה שהייתה כופה עליו אחרת לשוטט בעולמות הנחותים במשך עשרות מיליוני קאלפות אינסופיות, וזאת על ידי חוויות של קשיים פיסיים

⁴⁵ T: *Poto ba rin chen gsal*, 1027-1105. מורה קדמפה קדום ופטריאך השושלת הידועה כ"שומרי המילה". ראה חייהם של מורי הלאם רים, כרך 1, עמ' 475-502.

⁴⁶ T: *Be'u bum sngon po* פסוקיו של טקסט זה נכללים בביאור על הספרים הכחולים (T: *Be'u bum sngon po'I 'grel pa*), עמ' 3. בבליוגרפיה, ראה רישום תחת *Shes rab rgya mtso (dGe bShes Dol pa sMar zhur pa)*.

⁴⁷ T: *byed pa rgyu mthun 'bras bu*. תוצאה קארמית שבה אדם נוטה לבצע פעולה מסוג מסוים משום שביצע אותה בחייו הקודמים. ראה גם ביום השלושה-עשר, עמ' 255-257 (בתרגום לאנגלית).

⁴⁸ T: *Lam rim bdud rizi'i snying po*, f. 12b

⁴⁹ T: *Dge bshes lHa bzo ba* 46. משמעותו המילולית של שמו "יוצר דמויות שמימיות".

⁵⁰ T: *Nyag mo ba*

⁵¹ שמו של מלאך טנטרי מגן.

⁵² T: *gTzang pa rgya ras*, 1161-1211. תלמיד חשוב של מורה ממסורת הקאגיופה, לינגרפה; שמו הפרטי היה ישה דורג'ה (T: *Ye*) (*shes rdo rje*).

ומנטאליים כגון חולי או רעב. קארמה זו ניתן לסלק על ידי נזיפה מהלאמה, פשוט כחוויה של חלום לא נעים. הפגנת כבוד כלפי מורה רוחני למשך בוקר אחד עולה על שורש החסד שהושג על ידי הוקרה של אינספור עשרות מיליוני בודהות, או על ידי תרגול של נתינה, וביצוע מעשים של הוקרה ושמירה על מגוון נדרים.⁵³

8) אנו נשיג את כל המטרות הזמניות והאולטימטיביות ללא שום מאמץ

היתרון השמיני הוא שאנו נשיג את כל המטרות הזמניות והאולטימטיביות, וזאת ללא שום מאמץ. זהו מעין סיכום, שאומר בקיצור ששירות טוב של לאמה הוא השורש לכל הסגולות, ארציות ונשגבות כאחד [129b]. ולכן, כל הטוב - החל ממניעת לידה במחוזות הנמוכים ועד להשגת הארה מלאה - יבוא מעצמו כתוצאה משירות נאות של מורה רוחני. כפי שהצהיר ג'ה לאמה,⁵⁴

מקור כל חסדי וכל ברכתי,
כל סגולה וכל מעלה,
הוא מורי הטוב והיקף.⁵⁵

שיר הלאם רים תמצית הנקטר אומר גם כן:

בקצרה, בטווח הקצר הברכה של שירות של מורה היא
שחרור מהמצב של חוסר פנאי⁵⁶
ומציאת צורה מצוינת, אנושית או שמימית.
הברכה האולטימטיבית היא החיסול של כל סבל סמסרי,
והאפשרות להשיג את המעמד הטוב הנשגב.⁵⁷

כפי שאמר לורד אטישה, "שרתתי מאה חמישים ושניים מורים, ולא היה אחד ביניהם שלא ברך את תודעתי".

(בשלב זה, קייבג'ה רינפוצ'ה נתן מספר הערות מסכמות. לדוגמה, הוא חזר על הנקודה שהסיבה לכך שלורד אטישה היה מסוגל להגשים פעולות רחבות טווח ועצומות כמרחב, גם בהודו וגם בטיבט, היא שהוא שירת היטב את מוריו.)

⁵³ קטע זה מצוטט בספר הגדול של שלבים של הדרך של ג'ה צונגקאפה (T: *Lam rim chen mo*), עמ' 100 (folio 34b). אולם לא יכולנו למצוא זאת בגירסה של הסוטרסה הכלולה בקאנגיור של להאסה.

⁵⁴ כינוי לג'ה צונגקאפה.

⁵⁵ זוהי שורת הפתיחה מהתפילה **מקור כל חסדי** (T: *Yon tan gzhir gyur ma*). ראה כרך ראשון של ספר זה. (בתרגום האנגלי)

⁵⁶ עבור התנאי השמיני המייצג את העדר הפנאי, ראה היום התשיעי.

⁵⁷ T: *Lam rim bdud rtzi'I snying po*, f. 12b